

Магістр 2 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРВИННОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТВАРИННИЦТВА

Анотація. Дано визначення та розглянуто ключове місце первинного документа в системі бухгалтерського обліку на підприємстві. Детально охарактеризовано порядок складання та реквізити основних первинних документів обліку поточних біологічних активів тваринництва на сільськогосподарських підприємствах.

Аннотация. Дано определение та рассмотрено ключевое место первичного документа в системе бухгалтерского учета на предприятии. Детально охарактеризованы порядок составления та реквізиты основных первичных документов учета текущих биологических активов животноводства на сельскохозяйственных предприятиях.

Annotation. The definition and the key place of the basic document in the accounting system of an enterprise are examined. The order of designing and requisite elements of the basic accounting documents of biological assets in the livestock sector of agricultural enterprises are minutely described.

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, первинний документ, біологічні активи, справедлива вартість, активний ринок.

На підприємстві за звітний період оформляється значна кількість різних за своїм змістом і формою первинних документів. Правильно організована система роботи з первинними документами є гарантією нормальної діяльності підприємства. Сукупність документів, тобто документація, є основним джерелом всієї облікової інформації, що складається на всі господарські операції. Дані, що містяться в документах, служать надалі єдиною підставою для відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку.

Однією з проблем обліку біологічних активів є впровадження нових, вперше розроблених за дорученням Міністерства аграрної політики України спеціалізованих первинних документів з обліку біологічних активів.

Вагомий вклад у дослідження проблем обліку біологічних активів та застосування первинних документів зробили такі вчені: Огійчук М. Ф. [1], Пархоменко В. М. [1], Панченко Л. О. [2], Головченко Т. П. [2] та ін.

Метою даної статті є визначення місця первинного документа в організації бухгалтерського обліку та ознайомлення з особливостями їх складання відносно поточних біологічних активів тваринництва на сільськогосподарських підприємствах.

Об'єкт дослідження – первинний документ як первина складова бухгалтерського обліку на підприємстві.

Предметом є порядок складання первинних документів обліку поточних біологічних активів тваринництва на ТОВ "Колос".

Визначення первинного документа і вимоги до його складання наведено в Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" № 996 [3] та Положенні про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку № 88 [4]. Необхідно зазначити, що Закон № 996 має пріоритет перед Положенням № 88, яке повинно застосовуватися в частині, що не суперечить Закону № 996.

Згідно зі ст. 1 Закону № 996, первинним є документ, який містить відомості про господарську операцію і підтверджує її здійснення. В свою чергу, згідно з п. 2.1 Положення № 88, первинним документом є документ, створений у письмовій або електронній формі, що фіксують та підтверджують господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх проведення.

Таким чином, первинний документ – це носій інформації, за допомогою якого господарські операції піддаються первинній реєстрації.

Якщо документи реєструють інші події або дії, то для бухгалтерського обліку вони не вважатимуться первинними, наприклад, калькуляція, кошторис [3].

Документація, як елемент методу бухгалтерського обліку, є процесом документального оформлення фінансово-господарських операцій за допомогою первинних документів, у ході якого здійснюються: суцільне і безперервне відображення господарських операцій у момент або відразу після закінчення їх здійснення; юридичне обґрунтування бухгалтерських записів; використання документів для поточного контролю та оперативного керівництва господарською діяльністю підприємства; контроль за схоронністю власності.

Отже, первинний документ є фундаментом ведення синтетичного й аналітичного обліку, тобто основа первинного обліку на підприємстві.

Таким чином, якщо неналежним чином буде складено первинний документ або взагалі не складено, то це спричинить порушення системи обліку на підприємстві.

Сільськогосподарські підприємства мають ряд специфічних первинних документів стосовно обліку довгострокових і поточних біологічних активів [5].

Необхідно зазначити, що специфічні форми первинних документів з обліку довгострокових і поточних біологічних активів затверджені Наказом Міністерства аграрної політики України від 21 лютого 2008 року № 73.

Для обліку поточних біологічних активів тваринництва на ТОВ "Колос" використовуються такі первинні

Акт на оприбуткування приплоду тварин (форма № ПБАСГ-3);

Акт на вибуття поточних біологічних активів тваринництва (забій, прирізка та падіж) (форма № ПБАСГ-6);

Акт на переведення тварин з групи в групу в межах поточних біологічних активів (форма № ПБАСГ-9).

При одержанні приплоду потрібно дотримуватися встановленого порядку його документального оформлення та оцінки для цілей оприбуткування і визначення матеріально відповідальних осіб за подальше зберігання поголів'я тварин і птиці [1, с. 78]. Він складається в день отримання приплоду, тобто день народження. Приплід оцінюється за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу, визначення справедливої вартості ґрунтується на цінах активного ринку. За наявності кількох активних ринків біологічних активів їх оцінка ґрунтується на даних того ринку, на якому підприємство передбачає продавати біологічні активи. Даний первинний документ складається у двох примірниках завідувачем ферми безпосередньо в день одержання приплоду окремо за кожним видом приплоду тварин. Один примірник передається до бухгалтерії наступного дня після його складання, де він стає підставою для оприбуткування приплоду в бухгалтерських регістрах. Другий примірник є підставою для здійснення записів у Книгу обліку руху тварин і птиці на фермі і в кінці місяця також надходить до бухгалтерії підприємства разом зі Звітом про рух тварин і птиці на фермі. В акті фіксуються прізвище, ім'я, по батькові працівника, за яким закріплені тварини, клички, кількість голів і маса отриманого приплоду, присвоєні їм інвентарні номери, грошова оцінка одержаного приплоду, підписи осіб, які підтверджують одержання приплоду.

Для документального оформлення вибуття тварин та птиці в результаті забою, прирізки та падежу використовується акт на вибуття поточних біологічних активів тваринництва (забій, прирізка та падіж) (форма № ПБАСГ-6) й обліковий лист забою та падежу худоби. Він застосовується для обліку тварин, птиці у випадках їхнього падежу, вимушеної прирізки, а також забою тварин усіх облікових груп.

На кожний випадок забою тварин, знятих з відгодівлі або нагулу вимушеної прирізки, падежу чи загибелі від стихійного лиха тварин або з інших причин, комісія, призначена керівником підприємства, складає ПБАСГ-6. В ньому повинні бути докладно вказані група тварин чи вид птиці за інвентарними номерами та породою, стать, вік тварин, вгодованість, причина та діагноз чи обставини вибуття тварин і птиці, а також можливе використання продукції (в їжу, на годівлю худобі тощо).

Акт складає в день вибуття (забою, падежу тощо) комісія в складі зоотехніка, ветеринарного лікаря, завідувача ферми (бригадира) та особи, за якою була закріплена тварина. Після оформлення первинний документ передається керівнику підприємства.

У кінці робочого дня даний документ підписують всі члени комісії, призначеної керівником підприємства, в кінці акта матеріально відповідальна по забійному пункту особа розписується про прийняття продукції від забою на відповідальне зберігання для наступного відправлення на склад чи для продажу.

Переведення тварин із групи в групу оформляється актом на переведення тварин з групи в групу в межах поточних біологічних активів (форма № ПБАСГ-9) [2]. Застосовується у всіх випадках оформлення переведення тварин з однієї статевовікової групи в іншу, включаючи і переведення тварин в основне стадо. Документ є універсальним, він використовується по всіх видах і облікових групах тварин. Його складає зоотехнік, завідувач ферми або бригадир у день переведення тварин і птиці з однієї групи в іншу, відлучення молодняка звірів і кролів. В ньому вказують облікову групу, з якої і в яку переведені тварини, ідентифікаційний номер (інвентарний номер, кличка); стать, масть та інші особливості, час народження, кількість голів, вагу, балансову вартість, прізвище, ім'я, по батькові особи, за якою закріплені прийняті тварини. Правильність здійснення цих господарських операцій підтверджує своїм підписом особа, яка прийняла тварин під свою матеріальну відповідальність. У випадках, коли тварин передають в групу, що знаходиться на іншій фермі, або переводять в основне стадо, даний документ складають у двох примірниках. Перший залишають на фермі, що передає тварин, інший передають підрозділу, який одержує її. Належно оформлені ПБАСГ-9 на переведення тварин з групи в групу в межах поточних біологічних активів підписує керівник структурного підрозділу, завідувач ферми підприємства і передають в бухгалтерію підприємства, де їх використовують для відображення операцій по руху тварин в реєстрах бухгалтерського обліку.

Враховуючи сказане, можна зробити висновок, що сільськогосподарські підприємства мають значну кількість специфічної первинної документації щодо ведення обліку біологічних активів. Детальне розуміння порядку їх складання і застосування формулюють всеосяжне бачення діяльності даних підприємств, що, в свою чергу, є основою прийняття раціональних управлінських рішень.

Наук. керівн. Горяєва М. С.

Література: 1. Бухгалтерський облік в сільському господарстві в первинних документах і проводках / за ред. М. Ф. Огійчука та В. М. Пархоменка. – Х. : Фактор, 2008. – 480 с. 2. Панченко Л. О. Удосконалення первинного обліку біологічних активів у тваринництві [Електронний ресурс] / Л. О. Панченко, Т. П. Головенко. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvl nau/Ekon/2010_17/Panchenko.pdf. 3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996 – XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. 4. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене Наказом Мініфіну України від 24.05.1995 р. № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>. 5. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів, затвержені Наказом Міністерства аграрної політики України від 21.02.2008 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua/page/?7082>.